

Havs- och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Kopia till
sofia.brockmark@havochvatten.se

Sydkraft AB
Box 94
201 20 Malmö
www.uniper.energy

Johan Svenningsson

VD Sydkraft AB

Besöksadress:
Pulpetgatan 20
215 37 Malmö

Organisationsnummer:
559012-0316

Remissyttrande gällande Havs- och vattenmyndigheten (HaV) förslag till en reviderad nationell förvaltningsplan för europeisk ål för 2025–2030, samt tillhörande åtgärdsplan för 2025–2027 (HaV 2025–1217)

1 september 2025

Detta remissvar lämnas av Sydkraft AB (Uniper) och har tagits fram i samarbete med Sydkraft Hydropower AB. Sydkraft AB är en del av den internationella energikoncernen Uniper och vi är i Sverige en stor elproducent för ett fossilfritt samhälle och en garant för trygg och stabil elförsörjning. I Sverige är vi den tredje största vattenkraftsproducenten med verksamhet i alla Sveriges fem vattendistrikt. Våra 74 hel- och delägda vattenkraftverk är lokaliserade från Lycksele i norr till Kristianstad i söder. Kraftverken har en samlad effekt på cirka 1700 MW och en årlig produktion av ca 8000 GWh förnybar el, vilket motsvarar 12 % av Sveriges samlade vattenkraftproduktion.

Uniper välkomnar möjligheten att inkomma med synpunkter på förslag till reviderad nationell förvaltningsplan för ål 2025–2030. Utöver de synpunkter som framgår av detta remissyttrande ansluter sig Uniper också till de synpunkter som framförs utförligt i Energiföretagen Sveriges remissyttrande som Uniper har varit delaktig i framtagande av.

Uniper ser det som viktigt att den påverkan på ål i sötvatten som kan härledas till vattenkraften minskar. Samtidigt bör det noteras att omkring 90 % av den blankål som produceras i Sverige har sin uppväxt utmed kusterna. Åtgärder i sötvatten kommer därför inte att ha annat än en marginell effekt på mängden lekvandrande ål under överskådlig tid. Om dessutom utsättning av importerade ålyngel i sötvatten upphör såsom föreslås kommer den andel av blankålsproduktionen som sker i svenska sötvatten att minska ytterligare.

Sammanfattning

Uniper är sedan länge engagerat i en rad åtgärder för att minska den påverkan på ål som vår verksamhet kan medföra. Förutom vad som framgår av villkor i befintliga tillstånd medverkar bolaget i en rad frivilliga åtgärder varav "Krafttag ål" kanske är det mest kända initiativet. Därutöver sker dock en rad andra frivilliga åtgärder samtidigt

som arbetet med att förse alla verksamheter med moderna miljövillkor har påbörjats genom den Nationella planen för vattenkraft, NAP. Uniper har också tagit initiativ till en rad forsknings- och utvecklingsprojekt för att utveckla och utvärdera nya tekniska lösningar. Ett exempel är norra Europas första avledare för nedströmsvandrande ål i form av låglutande galler i Ätrafors 2008.

Uniper anser att den föreslagna nya nationella förvaltningsplanen för ål innehåller flera positiva delar. Bolaget ställer sig bakom att fokusera på vattendrag med en betydande blankålsproduktion. Åtgärder bör dock prioriteras till de vattendrag som har en hög naturlig invandring av ålyngel och goda förutsättningar för produktion av blankål. Den nedre gränsen om 100 kg blankål som föreslås förefaller mycket liten med tanke på att biomassan för blankål som årligen utvandrar från Sverige bedöms vara flera tusen ton.

Det är även positivt att import och utsättning av ålyngel föreslås upphöra och att villkor om utsättningar av ålyngel ses över.

Att samordna genomförandet av åtgärder med genomförandet av den Nationella planen för vattenkraft (NAP) är även det positivt då det bör innebära en effektiv och samordnad process där också övriga intressen och värden beaktas.

Då Sverige utgör ett ålförvaltningsområde är det emellertid svårt att förstå varför mål och delmål delas upp på mindre områden. Det är det totala antalet blankålar som bidrar till lekbeståndet som är viktigt för att bidra till en ökad reproduktion. Att nå föreslagna mål för varje enskilt huvudavrinningsområde (HARO) skulle vara mycket utmanande och bortse från att vi i Sverige har ett gemensamt ålförvaltningsområde. Uniper menar därför att mål bör sättas på en aggregerad nivå, inte per HARO.

De underlag som ligger till grund för förslag till ny ålförvaltning innehåller betydande osäkerheter som inte tillräckligt beaktas. Det gäller inte minst uppskattningar av produktion av blankål på såväl nationell nivå som för kustområden och huvudavrinningsområden. Detsamma gäller bedömningar av vattenkraftens påverkan. Uniper har närmare granskat de uppgifter som berör vattendrag där bolaget har verksamhet och konstaterat att dessa innehåller en rad uppseendeväckande fel och brister som konsekvent överskattar vattenkraftens påverkan. Liknande brister har konstaterats av andra bolag i andra vattendrag. Uniper menar att dessa fel och brister måste rättats till innan beslut om ny förvaltningsplan fattas.

Uniper vill särskilt framhålla följande:

Mål per huvudavrinningsområde, HARO

Uniper har svårt att förstå varför mål ska bestämmas per HARO och detta motiveras inte heller närmare av underlaget. Om målen ska bestämmas per HARO blir desvärare att uppnå och det kan få stora konsekvenser för vissa verksamhetsutövare. Det är den sammanlagda antropogena påverkan som är av betydelse för ålen och den svenska ålförvaltningen. Att sätta mål per HARO innebär dessutom en risk att mindre kostnadseffektiva åtgärder kan behöva genomföras.

Sverige utgörs dessutom av ett enda ålförvaltningsområde och det skulle därför vara mer ändamålsenligt att sätta ett gemensamt övergripande mål, åtminstone för sötvatten men ännu hellre för landet som helhet.

Brister i underlag för mål och åtgärdsförslag

Som framgår av de underlag som ligger till grund för den föreslagna nya förvaltningsplanen för ål finns en betydande osäkerhet i de siffror som redovisas. Det rör sig om en kombination av antaganden, modelleringar och empiriska data som används för att uppskatta hur mycket ål som växer upp inom olika huvud- och delavrinningsområden, vattenkraftens påverkan och scenarier för framtida

blankålsproduktion de kommande 100 åren. Eftersom de redovisade siffrorna bygger på en kedja av osäkra antaganden kan relativt små fel få stora konsekvenser. I synnerhet då tidsperspektivet är så långt som över 100 år. Det bör också noteras att det endast är påverkan från licensierat fiske och vattenkraft som beaktas. Andra faktorer, till exempel predation, bristande vattenkvalité eller olaga fiske ingår inte men kan vara betydande. Det framgår inte heller alltid vilket år som redovisas i figurer och tabeller. Att, som i bilaga 1c, utgå från ett enskilt år riskerar att bli missvisande. I stället bör man utgå från en tidsserie över flera år.

Vid beräkning av turbinmortalitet har antagits att samtliga ålar passerar genom kraftverkens turbiner. I själva verket sker det mesta av utvandringen under perioder med höga flöden i vattendragen vilket ofta innebär att en betydande andel av flödet passerar vid sidan om kraftverken. Därmed kan många ålar ta sig nedströms utan turbinpassage något som alltså inte har beaktats. Särskilt i vattendrag med ett mindre antal kraftverk kan detta ha stor betydelse för utfallet.

Uniper har tagit del av de underlag som närmare beskriver vattenkraftens påverkan i de vattendrag där bolaget bedriver vattenkraftverksamhet. Det har då kunnat konstateras allvarliga fel och brister. Liknande brister har konstaterats också av andra bolag i andra vattendrag. Exempelvis har inte hänsyn tagits till åtgärder som genomförts vilket leder till en betydande överskattning av vattenkraftens påverkan.

Uniper vill för att tydliggöra detta ge följande exempel på sådana brister:

Ätran

- För Ätrafors anges en turbinmortalitet på 70 %. Det är fel då det sedan 2008 finns ett låglutande galler med fälla för ål. Denna har utvärderats av Karlstads universitet (Kau) enligt konstens alla regler och visat sig ha en effektivitet på >90 % för nedvandrande blankål.
- Också för Herting anges en mortalitet på 70 %. Även denna är fel då det 2014 genomfördes åtgärder för nedströmsvandring som utvärderades noggrant av Kau med en passage-effektivitet, PE, på närmare 100 %.
- I Nydala finns en fiskväg och en fälla för blankål. Det bör i vart fall minska mortaliteten till <angivna 70 %. Också längre uppströms i Högvadsån har en rad åtgärder genomförts på senare år.
- Lillån som rinner ut i huvudfåran mellan Herting och Ätrafors finns inte med men bidrar till ett antal blankålar varje år. Även där **finns** åtgärder för nedströmsvandring i det enda kraftverket.
- Mellan Yngeredsfors och Ätran tycks drygt 1000 blankålar tillkomma. Siffran är uppenbart orimlig då det inte finns några större biflöden och det endast är Ätrafors dämningssområde som finns på sträckan.
- Upplysningsvis kan även nämnas att det vid Mölneby sedan sommaren 2025sker ett fiske för trap and transport, T&T, vilket kommer att innebära att betydligt färre ålar behöver passera kraftverken nedströms.

Mörrumsån

- För Granö anges turbindödligheten till 60 %. Det finns sedan 2012 en modern anläggning med snedställt galler och en fälla för T&T. I genomsnitt har fångsten de senaste åren legat på ca 1500 kg. Ålarna har lyfts förbi nedströms liggande anläggningar. Därmed blir uppgifterna för hur mycket ål som passerar nedströms liggande kraftverk också fel.

- Fridafors övre har en angiven mortalitet på 80 %. I själva verket finns det sedan flera år avledargaller för nedströmsvandring.
- Fridafors nedre har en angiven mortalitet på 62 %. Även här finns det sedan flera år avledargaller för nedströmsvandring.
- Hemsjö övre har en angiven mortalitet på 99,99 %. Här finns ett omlöp med mintappning samt under våren (i Mörrumsån sker en stor vårutvandring) ett omfattande spill för att underlätta smoltutvandringen.
- Hemsjö nedre har en angiven mortalitet på 90 %. Här finns ett omlöp med mintappning samt under våren ett omfattande spill för att underlätta smoltutvandringen.
- Marieberg har en angiven dödlighet på 41 %. Den kan med säkerhet anges till noll då dammen och tillhörande kraftverk revs ut 2020.
- Av de ålar som bedöms nå Granö bör alltså en betydande mängd nå havet, antingen via T&T i Granö eller genom att passera nedströms liggande kraftverk.

Sammantaget är de brister i de underlag som ligger till grund till förslaget till ny ålförvaltningsplan så betydande att det inte går att avgöra vilken påverkan vattenkraften har idag eller effekter av genomförda och framtida åtgärder. Om nya mål tillåts bygga på osäkra eller felaktiga antaganden kan det leda till att dessa mål blir mycket svåra eller till och med omöjliga att nå, oavsett vilka åtgärder som vidtas. Detta riskerar att slå mot de verksamhetsutövare som förväntas genomföra åtgärder för att nå upp till dessa mål men också försvåra för Sverige som nation att uppnå kraven i EU:s ålförordning. Uniper menar därför att dessa osäkerheter och felaktigheter måste redas ut innan ett beslut om mål och ny förvaltningsplan kan fattas.

Tidplan

Den föreslagna tidplanen för att uppnå den föreslagna målen och tidplan enligt den Nationella prövningsplanen för vattenkraft (NAP) överensstämmer inte. Flera av de viktigaste vattendragen för ål ligger sent i tidplanen för NAP. Åtgärder i dessa kommer inte att hinna vidtas med risk att delmålen inte kommer att nås i tid. Det är dock av flera skäl olämpligt att ompröva verksamheter som är anmälda till NAP utanför den tidplan som regeringen beslutat om.

Avslutningsvis vill Uniper framhålla att bolaget även framöver vill vara en aktiv part i arbetet med att skydda den europeiska ålen och att stötta HaV i genomförandet av en ny förvaltningsplan för ål. Uniper menar dock att det är helt avgörande att en ny förvaltningsplan för ål vilar på korrekta uppgifter och mål måste sättas så att Sverige uppfyller kraven i ålförvaltningsplanen på ett effektivt sätt.

Vänliga hälsningar,

Johan Svenningsson
VD Sydkraft AB